

УДК 37.014.6

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЯКОСТІ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Лариса Євгенівна Сігаєва,

*доктор педагогічних наук, професор,
кафедра управління та моніторингу якості освіти
ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди”,
м. Переяслав-Хмельницький, Україна*

Анотація

У статті розглядаються проблеми якості освіти. Доведено, що в умовах модернізації української освіти ця проблема набуває особливого значення; розкрито та охарактеризовано поняття “якість освіти” та “моніторинг якості освіти”. Автором визначено моніторинг в освіті як категорія педагогічна й управлінська. Встановлено, що забезпечення якості вищої освіти є багатоплановим й охоплює: наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо); організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти; контроль освітньої діяльності ВНЗ та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях: рівні ВНЗ, державному та міжнародному (європейському) рівнях.

Ключові слова: *освіта, вища освіта, якість освіти, моніторинг, моніторинг якості освіти.*

Постановка проблеми в контексті сучасної педагогічної науки та її зв’язок із важливими науковими і практичними завданнями. У новому тисячолітті, в епоху інформатизації та високих технологій, конкурентоспроможність країн на світовому ринку значною мірою залежить від рівня освіченості людей, розвитку їх творчих сил, готовності й уміння переучуватися, здобувати нові знання, жити і трудитися в постійно мінливому світі; місце країни у світі визначається рівнем її освіти і культури.

Реформування освіти, осмислення її нової ролі, актуалізація понять стандарту та якості освіти має вказувати на пульс

часу, випереджати майбутнє та долати розрив між старим і новим.

Наприкінці ХХ ст. відбуваються кардинальні зміни у розумінні поняття “якість”. Якщо раніше його визначали як “краще у своєму роді”, то наразі воно виражає, насамперед, “чітко певну відповідальність” [12, с. 23–41]. Зростання значимості якості як фундаментальної категорії філософії за останній час підтверджується тим, що це поняття стало невід’ємним у діяльності різноманітних організацій практично всіх сфер життя суспільства. Якість — це показник високої ефективності праці в суспільстві, джерело національного багатства і, що важливо, фактор виходу з соціальних та економічних криз.

Якість, що інтерпретується як відповідність певним стандартам, у середині 1980-х рр. актуалізується в багатьох сферах суспільного життя, зокрема й у секторі вищої освіти. Це пов’язано з проникненням у нього ринкових відносин і наявністю кризових явищ у функціонуванні освітніх систем.

Формулювання цілей статті. Проблема якості освіти, її ефективного функціонування завжди була предметом наукового та практичного інтересу педагогів. В умовах модернізації української освіти вона набуває особливого значення. Акцентуючи на цьому, плануємо привернути увагу науковців до проблеми впровадження сучасних підходів до якості освіти.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення якості освіти у процесі формування зони європейської освіти є однією з головних умов довіри, мобільності, мотивації студентів, сумісності та привабливості європейської вищої освіти. В Європі історично сформувались “англійська” модель якості освіти, яка базується на внутрішній самооцінці академічної спільноти, і “французька” модель, що ґрунтується на зовнішній оцінці ВНЗ з погляду його відповідальності перед суспільством, хоча поки що відсутня єдина система інституційної оцінки діяльності освітніх установ, аналогічна системі акредитації в США. Проте в кожній країні існують свої підходи до забезпечення й оцінки якості вищої освіти.

Для узагальнення сучасних підходів до оцінки якості роботи сучасного ВНЗ необхідно визначити сутність поняття “якість”, що має філософські, економічні, історико-культурні виміри, адже немає такої сфери, якої б воно не стосувалося. Філософи визначають якість однією з фундаментальних категорій, яка, з одного боку, розглядається як ознака будь-яких речей, об’єктів, фактів, що забезпечує їх неповторність; здатність усього існуючого виокремлювати себе з навколишнього світу, пояснювати факт існування, буття [2, с. 31].

Останнім часом поняття якості набуло уточнення в аспекті економічної, управлінської діяльності, стосовно оцінки якості особистісного та суспільного життя.

У педагогічну теорію і практику ввійшла категорія “якість освіти”. Вчені розмежовують поняття “якість освіти”, аналізуючи його як процес і як результат. З позицій процесу, “якість освіти” розглядається як такий стан та його здібність, що задовольняють потреби людини, а також відповідають інтересам суспільства та держави.

“Якість освіти” як результат діяльності навчального закладу вказує на відповідність рівня підготовки учнів вимогам чинних освітніх програм. Якість освіти — це така сукупність властивостей, що обумовлює його здатність виконувати висунуті суспільством завдання щодо формування та розвитку особистості в аспектах її навченості та вихованості. Розглянемо різні тлумачення поняття “якість”.

- “Якість” з позиції управління — це рівень досягнення поставлених цілей, відповідність визначеним стандартам, ступінь задоволення очікувань споживача.
- “Якість” як філософська категорія, що визначає сутність об’єкта чи процесу. Якість виступає як цілісна характеристика об’єкта чи процесу.
- “Якість” в загальному вигляді — це відповідність певній меті.
- “Якість” — це сукупність характеристик продукту або послуги.

- “Якість” — це задоволення вимог споживача.
- “Якість” — це відповідність предмета як результату праці деяким заданим стандартам.

Проблема якості освіти набула актуальності, насамперед, у зарубіжній педагогіці та визнана наразі пріоритетною серед проблем XXI століття. В економіці та управлінні сутність поняття “якість” пов’язана з оцінкою процесу й результату створення та використання продукції й оцінкою послуг, тобто об’єктом дослідження та управління є якість продукції та послуг.

Моніторинг використовується в різних сферах суспільної діяльності та належить до різних галузей наукового знання. Моніторинг в освіті — категорія педагогічна й управлінська, оскільки він не копіює загальні положення теорії інформації, а переводить їх мовою педагогіки, психології та управління.

Соціальна сутність освітнього моніторингу визначається тим, що саме він слугує головним засобом контролю й обліку передачі соціального досвіду (змісту освіти) підростаючим поколінням.

Певну роботу в цьому напрямі в Україні вже проведено. Міністерством освіти і науки України 21 вересня 2004 р. видано наказ за № 745 “Про організаційні заходи щодо запровадження зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів”. Однією із центральних проблем зазначеної тематики є становлення національної системи моніторингу якості загальної середньої освіти в Україні, організація та проведення на всіх рівнях різноманітних моніторингових досліджень у галузі освіти, оцінювання результативності освітніх реформ, прогнозування подальшого розвитку системи освіти.

Кабінетом Міністрів України прийнято Постанову від 31.12.2005 р. № 1312 “Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти”, якою затверджено Положення про Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО).

Починаючи із 2008 р., усі вступники зараховувалися до ВНЗ за результатами зовнішнього тестування. З метою подальшого розвитку національної системи освіти, забезпечення якості вищої освіти та її інтеграції в європейське та світове освітнє співтовариство наказом міністра освіти і науки України № 612 від 13.07.2007 р. затверджено “План дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року”. У 2015 р. цю роботу було продовжено.

Освіта, здобута студентом (учнем), визнається якісною, якщо її результати відповідають операціонально-заданим цілям і спрогнозовані в зоні найближчого розвитку. Якість освіти обумовлюється сукупністю показників, що характеризують різні аспекти навчальної діяльності: зміст освіти, форми і методи навчання, матеріально-технічна база, кадровий склад, управління якістю освіти. Якість освіти варто розглядати як узагальнений показник розвитку суспільства у певному часовому вимірі, у динаміці тих змін, що характеризують поступ держави в контексті світових тенденцій.

Підвищення якості освіти — необхідна умова покращення життя суспільства, це основа демократизації політичного устрою, модернізації економіки, розвитку культури інноваційного мислення, утвердження фундаментальних цінностей буття людини. Підвищення якості української вищої освіти — питання національної безпеки.

Для визначення якості освіти необхідно провести її моніторинг. Моніторинг якості освіти є комплексним, системним та складним явищем, що передбачає оцінювання таких складових: ресурси, що вкладаються в освіту; освітній процес; результати, що продукує освітня система, і зворотний зв'язок.

На наш погляд, основними показниками якості освіти вищих навчальних закладів є:

- особиста результативність студента (учня);
- загальна та якісна успішність;
- якість навченості;

- успіхи в олімпіадах, конкурсах, конференціях;
- вступ до ВНЗ.

Якість освіти — якісні зміни в навчальному процесі та в навколишньому середовищі, які можна зафіксувати як покращення рівня знань, умінь та навичок. Отже, якість:

- абсолютна оцінка, що становить синонім досконалості товару, якість, яка є приналежністю товару, що не можна виміряти, відокремити від самого товару, оскільки без неї він перестане бути самим собою;
- розглядається у значенні властивості продукції, що є похідною від якого-небудь вимірювального параметра продукту;
- демонструє здатність продукту чи послуги виконувати свої функції, придатність для використання;
- свідчить про відповідність ціні, співвідношення користі та ціни продукту, про задоволення очікувань споживачів за ціну, яку людина може собі дозволити, коли виникне в цьому потреба;
- визначається як відповідність стандартам, зокрема технічним стандартам та умовам, що містять у собі цільові та допустимі значення тих чи інших параметрів продукції чи послуг.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що існують різні підходи до визначення поняття “якість освіти”, отже, проаналізуємо їх.

Дослідники С. Шишов та В. Кальний дають таке визначення: “Якість освіти це — соціальна категорія, що виявляє стан та результативність процесу освіти в суспільстві, її відповідність потребам і очікуванням у формуванні та розвитку побутових і професійних компетенцій особистості” [11]. На думку А. Субетто, “якість результату освіти — це якість особистості, що фіксується через категорії культури особистості, соціально-громадянську зрілість, рівень знань, умінь, творчих здібностей та мотивованість ... Якість процесу освіти є сукупністю якостей освітнього процесу, організованого в тій чи іншій освітній системі, що зумовлюють пристосування до реалізації основної

мети з формування особистості” [7]. В. Полянський визначає якість освіти через її здатність задовольняти соціальні потреби у формуванні та розвитку особистості в аспекті її навченості, вихованості, відбиття соціальних, психічних, фізичних якостей [3, с. 19]. На думку Б. Дьяченка, про “якість освіти” як результат освітнього процесу свідчить сформованість у людини національних і загальнолюдських цінностей, демократичних переконань, повага до громадянських прав і свобод, традицій та культури інших народів, спроможність орієнтуватися в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, турбота про збереження свого здоров’я, підготовленість до життя у світі, що постійно змінюється [9, с. 90]. Згідно з положеннями теорії соціального управління, багатогранне поняття “якість освіти” містить: якість результатів освітнього процесу, рівень навчальних досягнень учнів; рівень підготовки та компетентності педагогічних працівників, рівень освітнього середовища (освітніх, фінансових і матеріальних умов навчання), рівень організації методичної служби, рівень компетентності управління тощо [4, с. 5–17, 37].

Дослідник М. Поташник пропонує розглядати “якість освіти” як співвідношення мети та результату, при тому, що мета-результат задані лише операційно та спрогнозовані у зоні потенційного розвитку учня. Вчений описує ті результати освіти, які можна зафіксувати у навчальному закладі (тією чи іншою мірою): знання, вміння, навички, показники особистісного розвитку, негативні наслідки освіти, зміни професійної компетентності вчителя, втрата позитивного іміджу навчального закладу тощо. Автор наголошує, що об’єктами вивчення результатів якості освіти можуть бути діти, вчителі, школа. Кожен з цих об’єктів повинен бути забезпечений власними параметрами (критеріями), методами і механізмами вимірів, на основі яких і отримується різний результат. Окрім того, такі результати не об’єднуються і не співвідносяться одне з одним. Наявність цих результатів не є підставою для управління якістю освіти: аналіз результатів здійснюється на основі

зіставлення їх з операційно заданими цілями. Науковець відмічає, що спільним для якості освіти на різних рівнях управління є створення оптимальних умов (кадрових, науково-методичних, матеріальних, фінансових, нормативно-правових, санітарно-гігієнічних тощо) для повноцінного функціонування та постійного розвитку освітньої системи і навчального закладу, що суттєво впливає на якість освіти [6, с. 35].

Популярність моніторингу як засобу дослідження та оцінювання будь-якого об'єкта чи системи зростає в усьому світі з року в рік. Моніторинг як система збирання та розповсюдження інформації про якість освіти зовсім недавно став сферою педагогічної діяльності та водночас об'єктом теоретичних досліджень. У сучасному розумінні моніторинг виконує роль процесу діагностування, використовується в різних сферах суспільної діяльності та належить до різних галузей наукового знання:

- *екологічний моніторинг* здійснює спостереження за станом навколишнього середовища з метою попередження екологічних катастроф;
- *медичний моніторинг* дає можливість виявити критичний стан людини, що загрожує її здоров'ю;
- *соціологічний моніторинг* — систематичне спостереження, оцінка та прогнозування стану навколишнього середовища, обумовленого діяльністю людини.

Уперше моніторинг було використано в ґрунтознавстві, екології та в інших науках. Так, в екології за допомогою моніторингу проводяться спостереження за станом навколишнього середовища з метою попередження екологічних катастроф. Застосування моніторингу в медицині дає можливість виявити критичний стан людини, що загрожує її здоров'ю. У психологічних науках моніторинг використовують для виявлення тенденцій і закономірностей психологічного мікроклімату як окремих колективів, так і окремої людини. Аналіз наукової літератури дає підстави вважати, що залишилося мало галузей наукового знання, де б не використовувався моніторинг.

Поняття “моніторинг” вивчається й використовується в межах різних сфер науково-практичної діяльності, у тому числі і педагогічній. “Педагогічний моніторинг” ми розуміємо як цілеспрямоване, спеціально організоване, безперервне стеження за функціонуванням і розвитком освітньої системи та/або її окремих елементів з метою своєчасного прийняття адекватних управлінських рішень на основі аналізу зібраної інформації та педагогічного прогнозу. У педагогіці моніторинг має свої етапи становлення та розвитку.

Інтерес до моніторингу як явища педагогічного процесу вперше виникає в 30-х рр. ХХ століття. Процес становлення та розвитку моніторингу у світовій системі педагогіки, як свідчать західні науковці, має три етапи. *Перший етап* становлення моніторингу (30—50-ті рр. ХХ ст.) відзначається як такий, що “вперше акцентував увагу на можливості системного підходу в галузі моніторингу, починаючи від адекватного структурування змісту освіти і закінчуючи ефективними процедурами оцінювання навчальних досягнень учнів з основних дисциплін з урахуванням не лише отриманих знань, а й набутих умінь і навичок”. *Другий етап* (60—70-ті рр. ХХ ст.) пов’язаний з діяльністю групи вчених Центру порівняльних досліджень у галузі освіти (США), яка ініціювала проведення міждержавних моніторингових досліджень шляхом тестування навчальних досягнень учнів.

Третій етап (80—90-ті рр. ХХ ст.) — це час завершення формування моніторингу як цілісної системи, що включає збір даних на різних рівнях освіти, урахує контекстуальну інформацію, ресурсний внесок, освітній процес та освітні результати і передбачає інтерпретацію отриманих фактів з метою вироблення плану подальших дій [12].

У соціології поняття “моніторинг” розглядається як систематичне спостереження, оцінка і прогнозування стану навколишнього середовища, обумовленого діяльністю людини. У Сучасному словнику іншомовних слів моніторинг визначається, як: 1) постійний контроль за будь-яким процесом;

2) спостереження за довкіллям; 3) збір інформації для вивчення громадської думки стосовно певного питання [8]. Водночас необхідно відзначити, що окремі аспекти цієї важливої проблеми ще потребують вивчення.

У педагогічній практиці нерідко використовуються окремі елементи моніторингу у формі контрольних робіт, екзаменів, інспекторських перевірок. Однак вони недостатньо ефективні, оскільки такий моніторинг має епізодичний характер, залишаючи без уваги сам процес навчання та виховання. При цьому рідко використовуються діагностичні методики, за допомогою яких можна виявити причини недоліків у роботі колективу, зокрема виявити фактори, що впливають на успішність студентів.

Моніторинг якості освіти містить у собі багатий комплекс процедур, що дозволяє виявити динаміку розвитку системи у певний період. Через це він добре вписується в алгоритм маркетингу освітніх послуг, є його необхідною умовою та невід'ємним компонентом. За такої постановки питання моніторинг поряд з прогнозуванням виступає як один із найважливіших елементів системи інформаційного забезпечення, а це дає змогу розглядати його як складову частину системи управління освітою. Отже, моніторинг забезпечує інформаційну стабільність, запобігає дефіциту інформації під час підготовки рекомендацій та прийняття управлінських рішень, підвищує їх обґрунтованість.

За своєю внутрішньою будовою моніторинг поєднує три важливі управлінські компоненти: аналіз, оцінку й прогнозування процесів в освіті; сукупність прийомів відстеження процесів в освіті; збір і обробку інформації з метою підготовки рекомендацій щодо розвитку досліджуваних процесів і внесення необхідних коректив.

Моніторинг ґрунтується на зазначених вище компонентах, але не заміняє жоден з них, оскільки не може бути ні контролем, ні експертизою, ні системою інформаційного забезпечення. Без функціонування в навчальному закладі всіх цих напрямів діяльності організація моніторингу неможлива.

Моніторинг в освіті — категорія педагогічна й управлінська, оскільки він не копіює загальні положення теорії інформації, а переводить їх мовою педагогіки, психології та управління. Проблема вдосконалення управління якістю освіти актуалізується для ВНЗ, тому що виникає гостра необхідність у здатності, по-перше, самостійно й об'єктивно оцінювати якість освіти, що надається навчальним закладом, по-друге, управляти зміною цієї якості.

Соціальна сутність освітнього моніторингу визначається тим, що саме він слугує головним засобом контролю й обліку передачі соціального досвіду (змісту освіти) підростаючим поколінням.

Одне з найбільш всебічних досліджень освітнього моніторингу здійснено О. Майоровим. У його праці розглянуто історію становлення моніторингу, побудовано розгорнуту класифікацію видів моніторингу за різними ознаками, сформульовано вимоги до інформації зворотного зв'язку, надається огляд різних таксономій, що є підґрунтям для побудови систем моніторингу, визначено його функції, дано загальне визначення поняття “моніторинг в освіті”.

За О. Майоровим, моніторинг — це цілісний науково-практичний феномен, тобто він може розглядатися і як засіб дослідження реальності в будь-яких науках, і як засіб забезпечення сфери управління будь-якими видами діяльності за допомогою отримання своєчасної та якісної інформації. Однак основною сферою використання моніторингу є інформаційне обслуговування управління в різних сферах діяльності [5].

Отже, моніторинг якості освіти у ВНЗ ми розуміємо як інформаційну систему, яка постійно оновлюється і поповнюється на основі безперервного стеження за станом і динамікою розвитку основних складових якості освіти за сукупністю визначених критеріїв з метою вироблення управлінських рішень щодо коригування небажаних диспропорцій на основі аналізу зібраної інформації та прогнозування подальшого розвитку досліджуваних процесів [1].

На думку М. Грищенко, з якістю освіти в українських ВНЗ ситуація не найкраща. Автор вважає, що академічній освіті необхідне впровадження нових практичних методик, розвитку мультимедійних технологій, доступності й постійного оновлення інформації. Освіта потребує законодавчої підтримки, що стане поштовхом для складання нових програм навчання і сприятиме зміні застарілої моделі освіти [10, с. 195].

Створення інформаційних умов для формування цілісного уявлення про стан освітнього процесу, якісні та кількісні зміни в ньому є основною метою моніторингу якості освіти у ВНЗ.

Моніторинг якості освіти пов'язаний із такими педагогічними категоріями, як об'єкт і предмет дослідження; постановка завдання; формування гіпотези; збір інформації, планування, організація, систематизація; узагальнення та обробка даних; формування наукових прогнозів і відповідних пояснень; розробка та добір відповідного діагностичного інструментарію.

Якість освіти, на наш погляд, варто трактувати як результат, як соціальна категорія, що безпосередньо визначає інтелектуальний потенціал суспільства, вказуючи на здатність освітнього ресурсу забезпечити життєздатність суспільства та окреслити орієнтири його подальшого розвитку.

Якість освіти визначається сукупністю показників, що характеризують різні аспекти навчальної діяльності, а саме: зміст освіти, форми та методи навчальної діяльності, кадрове та матеріально-технічне забезпечення тощо, які покликані забезпечити особистісний розвиток тих, хто навчається.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямі. Таким чином, якість освіти — багатофункціональне поняття, що охоплює: наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо); організацію навчального процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти; контроль освітньої діяльності ВНЗ та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях — рівні ВНЗ,

державному та міжнародному (європейському) рівнях. З метою визначення шляхів підвищення якості освіти необхідно проводити діалогічний формат занять, сприяти розвитку діяльнісних форм організації занять та конструктивній взаємодії з педагогами; збільшувати число самостійних робіт; привчати студентів говорити, самостійно презентувати свої досягнення.

Перспективи подальших досліджень. З метою удосконалення роботи з підвищення якості освіти необхідно здійснити наступні заходи:

- розробити рекомендації щодо запровадження національних стандартів та рекомендацій для забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі;
- підвищити міжнародний рівень участі України у зовнішній системі забезпечення якості освіти;
- розробити та запровадити правові механізми участі роботодавців у процедурі контролю та суспільної відповідальності за якість вищої професійної освіти;
- підвищити рівень участі студентів у національній системі забезпечення якості;
- запровадити критерії визначення постійно діючого моніторингу якості вищої освіти з урахуванням світового, європейського та національного досвіду;
- удосконалювати рейтингову систему оцінювання результатів діяльності ВНЗ як інструментів управління якістю вищої освіти;
- запровадити практику забезпечення доступності та прозорості інформації з питань забезпечення якості у вищій освіті на всіх рівнях: вищого навчального закладу, національного та міжнародного.

Список використаних джерел

1. *Анненкова І. П.* Моніторинг якості освіти у ВНЗ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://e-learning.onu.edu.ua/stati/pedagog-ka-visho-shkoli/an-nkova-p-mon-toring-jakost-osv-ti-u-vnz.html>
2. *Виханський О. С.* Стратегическое управление / О. С. Виханский. — М. : Гардарики, 2000. — 296 с.
3. *Григораш В. В.* Управління навчальним закладом : навч.-метод. посіб. : у 2-х ч. / В. В. Григораш, О. М. Касьянова, О. І. Мармаза. — Х. : Ранок, 2004. — Ч. 1. — 160 с.
4. *Кремень В. Г.* Якісна освіта в контексті загальноцивілізаційних змін / В. Г. Кремень // Педагогіка і психологія. — 2007. — № 212(55). — С. 5—17, 37.
5. *Майоров А. Н.* Мониторинг в образовании / А. Н. Майоров. — Спб. : Изд-во “Образование-Культура”, 1998. — Кн. 1. — 344 с.
6. *Поташник М. М.* Состояние, проблема, современные требования : пособие в помощь авторам диссертаций по управлению в сфере образования / М. М. Поташник, А. М. Моисеев. — М. : Новая шк., 1998. — 176 с.
7. *Субетто А. И.* Технологии сбора и обработки информации в процессе мониторинга качества образования / А. И. Субетто. — М. : ИЦПКПС, 2000. — 50 с.
8. Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тис. слів і словосполучень / уклад. : О. І. Скопенко, Т. В. Цимбалюк. — К. : Довіра, 2006. — 789 с. — (Словники України).
9. *Цимбалюк І. М.* Психологія управління / І. М. Цимбалюк. — К. : ВД “Професіонал”, 2008. — 624 с.
10. Філософсько-методологічні засади підвищення якості освіти України: європейський вимір / авт. кол. : В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, І. Надольний та ін. — К. : Педагогічна думка, 2012. — 220 с.
11. *Шишов С. Е.* Школа: мониторинг качества образования / С. Е. Шишов, В. А. Кальней. — М. : Педагогическое общество России, 2000. — 320 с.
12. *Bieri S.* Universitare Gualitatssicherung zwischen Politik und Eigenverantwortung / S. Bieri // Zukunftsaufgabe Gualitatssicherung 3 Jahre Projekt // Beitrage zur Hochschulpolitik. — Bonn. — 2001. — №4. — S. 23—41.

References

1. *Annikenkova I. P.* Monitorynh yakosti osvity u VNZ [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: <http://e-learning.onu.edu.ua/stati/pedagog-ka-visho-shkoli/an-nkova-p-mon-toring-jakost-osv-ti-u-vnz.html>
2. *Vihanskii O. S.* Strategicheskoye upravlenie / O. S. Vihanskii. — M. : Gardariki, 2000. — 296 s.
3. *Hryhorash V. V.* Upravlinnia navchalnym zakladom : navch.-metod. posib. : u 2-kh ch. / V. V. Hryhorash, O. M. Kasianova, O. I. Marmaza. — Kh. : Ranok, 2004. — Ch. 1. — 160 s.
4. *Kremen V. H.* Yakisna osvita v konteksti zahalnotsyvilizatsiinykh zmin / V. H. Kremen // Pedahohika i psykholohiia. — 2007. — № 212 (55). — S. 5—17, 37.
5. *Mayorov A. N.* Monitoring v obrazovanii / A. N. Mayorov. — Spb. : Izd-vo "Obrazovanie-Kultura", 1998. — Kn. 1. — 344 s.
6. *Potashnyk M. M.* Sostoyaniye, problema, sovremennyye trebovaniya : posobiye v pomosch avtoram dySSERTatsyi po upravleniyu v sfere obrazovaniya / M. M. Potashnyk, A. M. Moyseev. — M. : Novaia shk., 1998. — 176 s.
7. *Subetto A. I.* Tehnologii sbora i obrabotki informatsii v protsesse monitoringa kachestva obrazovaniya / A. I. Subetto. — M. : ITsPKPS, 2000. — 50 s.
8. *Suchasnyi slovnyk inshomovnih sliv: Blizko 20 tys. sliv i slovospoluchen / uklad. : O. I. Skopenko, T. V. Tsimbaliuk. — K. : Dovira, 2006. — 789 s. — (Slovnyky Ukrainy).*
9. *Tsybaliuk I. M.* Psykholohiia upravlinnia / I. M. Tsybaliuk. — K. : VD "Profesional", 2008. — 624 s.
10. *Filosofsko-metodolohichni zasady pidvyschennia yakosti osvity Ukrainy: yevropeyskyi vymir / avt. kol. : V. Andruschenko (kerivnyk), M. Boichenko, L. Horbunova, I. Nadolnyi ta in. — K. : Pedahohichna dumka, 2012. — 220 s.*
11. *Shishov S. E.* Shkola: monitoring kachestva obrazovaniya / S. E. Shishov, V. A. Kalney. — M. : Pedagogicheskoe obschestvo Rossii, 2000. — 320 s.
12. *Bieri S.* Universitare Gualitatssicherung zwischen Politik und Eigenverantwortung / S. Bieri // Zukunftsaufgabe Gualitatssicherung 3 Jahre Projekt // Beitragezur Hochschulpolitik. — Bonn. — 2001. — № 4. — S. 23—41.

Лариса Евгеньевна Сигаева,
доктор педагогических наук, профессор,
кафедра управления и мониторинга качества образования,
ГВУЗ “Переяслав-Хмельницкий
государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды”,
г. Переяслав-Хмельницкий, Украина
E-mail: sigaevale@mail.ru

Сигаева Л. Е.
**СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К КАЧЕСТВУ ОБРАЗОВАНИЯ:
ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ**

Аннотация

В статье рассматриваются проблемы качества образования. Доказано, что в условиях модернизации украинского образования эта проблема приобретает особое значение; определены и охарактеризованы понятия “качество образования”, “мониторинг качества образования”. Автором определен мониторинг в образовании как категория педагогическая и управленческая. Установлено, что обеспечение качества высшего образования является многоплановым и включает: наличие необходимых ресурсов (кадровых, финансовых, материальных, информационных, научных, учебно-методических и т. п.); организацию учебного процесса, которая наиболее адекватно отвечает современным тенденциям развития национальной и мировой экономики и образования; контроль образовательной деятельности вуза и качества подготовки специалистов на всех этапах обучения и на всех уровнях: уровне вузов, государственном и международном (европейском) уровнях.

Ключевые слова: образование; высшее образование; качество образования; мониторинг; мониторинг качества образования.

Larysa Yevheniivna Sigaeva

Doctor of Pedagogy, Professor,

SHEI "Pereyaslav-Khmelnyskyi Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University"

E-mail: sigaeval@mail.ru

Sigaeva L.

**CURRENT APPROACHES TO EDUCATION QUALITY:
THEORETICAL ASPECTS**

Abstract

The article refers to the problems of education quality. This problem is proven to be extremely significant within the modernization of Ukrainian education. There have been analyzed and characterized such concepts as "education quality", "education quality monitoring". The author defines monitoring in education as an educational and management direction.

The higher education quality assurance is considered to be versatile and it includes the following aspects: necessary resources (human, financial, material, information, scientific, methodological, etc.); organizing educational process, which most adequately meets current tendencies in the development of national and world economy and education; controlling the educational activity of higher education institutions and the quality of training during all educational stages and on the levels of universities, national and international (European).

For achieving these goals there is important to perform the following tasks in Ukraine: – developing recommendations regarding national standards and guidelines for education quality assurance to introduce in the European higher education; – providing national participation in international education quality assurance system; – developing and implementing legal mechanisms for employers to participate in controlling and public responsibility for the quality of higher vocational training; – encouraging students' participation in the national system of quality education assurance; – establishing criteria for determining permanent monitoring of higher education quality on the basis of global, European and national experience; – improving the rating system of performance evaluation of higher education institutions as an instrument for controlling the higher education quality; – ensuring the availability and transparency of information on quality assurance in higher education at the university, national and international levels.

Key words: *education, higher education, education quality, monitoring, education quality monitoring.*